

Anti-pestbeleid

Inhoudsopgave

1	Schoolplan CLV en anti-pestbeleid	3
2	Wat is pesten?	4
3	Partijen betrokken bij pestproblematiek	5
4	Aanpak pestproblematiek	8
Bijlage	Anti-pestprotocol	9

1 Schoolplan CLV en anti-pestbeleid

In het schoolplan 2009-2013 staat de visie van het CLV verwoord:

Met vertrouwen in mensen

Verschillend van elkaar

Met ruimte voor ieder

Leren en werken

In een veilige omgeving

Samen groei doormaken

In de geest van de Bijbel

Als verantwoordelijke mensen

Met aandacht en zorg voor elkaar

Naar een brede ontwikkeling

Die er toe doet

Nu en straks

Het belangrijkste woord in de missie en visie van het CLV is vertrouwen. Het woord vertrouwen is een geschenk dat mensen aan elkaar geven en niet aan elkaar kunnen verdienen. Op het CLV werken we eraan dat een leerling het vertrouwen ook niet gaat verliezen. Er zijn situaties waarin vertrouwen beschaamd wordt. De diepe betekenis van het woord komt naar voren in het vertrouwen dat God heeft in mensen, hoe dan ook, steeds weer opnieuw, telkens met perspectief, vaak door vallen en opstaan. We verwachten van medewerkers op het CLV dat zij bereid zijn elke dag oog te hebben voor deze basiswaarde voor het leven van leerlingen. Op het CLV vinden we het van groot belang een goede relatie met elke leerling te onderhouden. Dat kan alleen als er een basis is van vertrouwen.

Bij pesten is dit vertrouwen op welke manier dan ook geschaad. Dit beleidsplan is erop gericht om het vertrouwen van leerlingen en tussen leerlingen weer te herstellen.

De bouwstenen van dit beleidsplan zijn gehaald uit het schoolplan 2009-2013 CLV, het boek 'Krachtige leraren, prachtig onderwijs' en het anti-pestprotocol bij cyberpesten van het CLV.

2 Wat is pesten?

Pesten komt sinds mensenheugenis voor in allerlei groepen, bijvoorbeeld in scholen en klaslokalen.

Onder pesten verstaan we: 'Systematische, herhaaldelijke geestelijke en/of lichamelijk geweldsuitingen van één of meer leerlingen ten opzichte van één of meer andere leerlingen.'

Pesten is iets anders dan plagen. Bij plagen is er sprake van gelijkwaardigheid, wederkerigheid en van respect voor elkaar. Beide partijen beleven er plezier aan. Bij pesten is er machtsongelijkheid; er is sprake van een dader en een slachtoffer. De dader richt moedwillig schade aan bij het slachtoffer. Ogenscheinlijk beleeft de dader er plezier aan om het slachtoffer pijn te doen, maar in wezen is de dader net zozeer slachtoffer van zijn eigen gedrag. Hij is waarschijnlijk ooit daadwerkelijk slachtoffer geweest.

Pesten is uitermate schadelijk voor het geestelijk welbevinden van de slachtoffers ervan.

Pesten treedt met name op in situaties, waarin leerlingen zich onveilig, niet gezien of niet geaccepteerd voelen. Vaak is sprake van externe druk. De spanning die in een groep ontstaat, zoekt naar ontlading en uit zich in agressie. In werkelijkheid zal de interne spanning echter eerder toe- dan afnemen. Door het pestgedrag neemt het gevoel van onveiligheid immers toe en zullen leerlingen meer op hun hoede (moeten) zijn.

Bij pesten zijn er altijd meerdere partijen: de pester en het slachtoffer, maar ook de omstanders (meestal de medeleerlingen), de docent, de school en de ouders. Iedere partij vervult zijn eigen, karakteristieke rol in het pesten. Met elkaar houden de partijen het pestgedrag (onbewust) in stand.

Pestgedrag kan tot uiting komen in fysieke beschadiging: slaan, laten struikelen, besmeuren, eigendommen vernielen of wegnemen.

Daarnaast is veel pestgedrag van psychische aard: schelden, discrimineren, kwaadspreken naar anderen, negeren of onecht complimenteren.

Het digitale tijdperk brengt nieuwe, geraffineerde pestmethoden met zich mee. Pesten verplaatst zich van het klaslokaal of het schoolplein naar cyberspace: internet, e-mail, chatboxen, msn, sms. Er bestaan 'treitersites', 'afzeiklijnen' en 'hatemail'.

De impact van deze digitale vormen van pestgedrag kan groot zijn. Het staat zwart op wit en je kunt je er als slachtoffer nauwelijks voor afschermen, tenzij je je mobiele telefoon wegdoet of je e-mailadres afschaft. Maar daarmee isoleert het kind zich van zijn leeftijdsgroep en dat is nog erger.

Omdat de daders zich onder een valse naam op het internet kunnen begeven, blijft de dader meestal anoniem. Doordat leerlingen hierin vaak handiger zijn dan ouders of docenten, is het vaak moeilijk om de dader te achterhalen. Het digitaal natrekken van de afzender in cyberspace is uiterst gespecialiseerd werk. Bovendien beroepen providers zich op bescherming van persoonsgegevens of vrijheid van meningsuiting.

3 Partijen betrokken bij pestproblematiek

Pesten moet als een samenhangend fenomeen gezien worden. Pogingen om pesten geïsoleerd, op een deelaspect te bestrijden, zullen steeds falen. Wanneer een pester uit de klas wordt gehaald, staat er een nieuwe pester op. En wanneer een slachtoffer wordt overgeplaatst, wordt er een nieuw slachtoffer gevonden. Dit betekent voor docenten/mentoren dat ze ook hun eigen rol en aandeel in de pestproblematiek zullen moeten beschouwen. Ook hier speelt de wet van de wederkerigheid een rol: wat zegt het over mij dat er in mijn klas wordt gepest? De docent/mentor is namelijk een onderdeel van hetzelfde systeem als de pester en de leerling die wordt gepest.

De pester

Wanneer pestgedrag in een klas wordt onderzocht, blijkt dat er meestal slechts enkele leerlingen de echte pesters zijn. Het is een manier om frustratie (waarvan de bron thuis of op school kan liggen) af te reageren. Pesters vinden altijd een 'reden' om andere leerlingen te pesten. Ze leggen de redenen altijd buiten zichzelf. Pesters zijn diep van binnen bang en onzeker, al zullen ze dat zelden of nooit toe (willen) geven. Ze uiten hun angst in de vorm van agressie, waarmee ze weer angst oproepen bij hun slachtoffer. Pesters voelen zich vaak alleen, minder geliefd bij klasgenoten, en hebben daarom omstanders en meelopers nodig om het gemis aan echte vriendschap te compenseren.

De pester verdient ook zorg. Aan de ene kant moet zijn gedrag, het pesten, worden gestopt; aan de andere kant heeft de pester het nodig dat hij –als mens- wordt gerespecteerd. Wanneer dit laatste ontbreekt, ervaart de pester de veroordeling van zijn gedrag als een veroordeling van zichzelf als persoon en ontstaat er een nieuwe bron van frustratie. Hiermee heeft de pester opnieuw een aanleiding om (nog meer) te gaan pesten, meestal net iets subtieler, gemener, net iets meer verborgen.

Het slachtoffer

Iedere leerling loopt kans om slachtoffer van pesten te worden. Ook al is het slachtoffer niet verantwoordelijk voor het feit dat hij wordt gepest, er is wel iets te zeggen over zijn gedrag.

Net zoals de pesters, zijn de slachtoffers diep van binnen angstig. Zij hebben vaak een negatief zelfbeeld. Soms zijn ze verlegen of sociaal onhandig, soms vertonen ze overdreven of 'raar' gedrag. Het is niet altijd duidelijk of slachtoffers zich zo gedragen omdat ze worden gepest of andersom: dat ze worden gepest omdat ze zich zo gedragen. Dat is ook geen belangrijke vraag. Soms is er een bron van het slachtofferschap terug te vinden in het gezin. De pester gebruikt het gedrag van het slachtoffer als legitimering voor zijn agressie. Soms neemt de docent/mentor dit fabeltje over. Uiteindelijk is het slachtoffer echter onschuldig, hoe hij zich ook gedraagt.

Slachtoffers van pesten hebben zorg nodig. Echter, een beschermende houding van een docent/mentor (of zorgcoördinator) heeft vaak een averechts effect: de daders vinden hierin een extra reden om te pesten. Door zijn beschermende houding geeft de docent/mentor het slachtoffer (impliciet) de boodschap: 'Jij kunt niet voor jezelf opkomen, dat doe ik wel voor jou.' Hiermee duwt hij het slachtoffer nog verder in de slachtofferrol.

Slachtoffers moeten de kans krijgen om een positief zelfbeeld op te bouwen en zich te bevrijden van hun diepgewortelde angst. Dit dient in eerste instantie buiten de klas te gebeuren, bijvoorbeeld in een training sociale vaardigheden of zelfverdediging.

De omstanders

De grootste groep in een klas waar wordt gepest, is de groep omstanders. Sommigen gedragen zich als meelopers, anderen houden meer afstand, maar allemaal hebben ze weet van het pesten. Een belangrijkste zorg van de omstanders is dat ze niet zelf het slachtoffer worden. Onbewust zijn ze opgelucht dat er een slachtoffer is; dat vrijwaart hen ervan slachtoffer te worden. Daarnaast zijn ze soms (op afstand) begaan met het lot van het slachtoffer, maar voelen ze zich onmachtig om dit te uiten en het pesten te stoppen.

De omstanders zijn belangrijk voor de pesters. Zij pesten om aanzien te verwerven en hebben de omstanders hiervoor nodig. Slachtoffers voelen zich meestal door de omstanders in de steek gelaten en voelen zich daarmee net zozeer slachtoffer van de omstanders als van de dader.

Het is een valkuil om de omstanders niet bij het pestprobleem te betrekken. Ook zij hebben namelijk een verantwoordelijkheid. Alleen al door het te weten en er niets van te zeggen, geven zij pesters een vrijbrief om met hun gedrag door te gaan. Door de omstanders erin te betrekken, is er een kans dat het pesten stopt.

De docent/mentor (of zorgcoördinator)

Ook een docent/mentor is onderdeel van het systeem waarbinnen gepest wordt. De positie van docenten/mentoren in een klas waar pestgedrag plaats vindt is uitermate lastig. Veel docenten/mentoren hebben een blinde vlek waar het pestgedrag betreft. Ze merken het eenvoudigweg niet op. Pesters voelen zich dan gelegitimeerd in hun pestgedrag: 'Hij ziet en hoort het en zegt er niets van, dus vindt hij het goed.' Slachtoffers van pestgedrag melden vaak dat ze weinig steun ervaren van hun docenten/mentoren. Het komt zelfs voor dat de docent/mentor zelf pestgedrag vertoont (om niet zelf slachtoffer te worden) of het slachtoffer is.

Docenten/mentoren die pestgedrag wél opmerken en er iets over zeggen in de klas, bewerkstelligen soms hooguit dat het pestgedrag zich verplaatst naar ander plaatsen: de gang, de overblijfruimte, het fietsenhok, digitaal, de mobiele telefoon.

De docent/mentor die effectief met pestgedrag omgaat, is respectvol en loyaal naar alle partijen: de pester(s), de slachtoffer(s) en de omstanders. Hij maakt onderscheid in het gedrag en de persoon: hij keurt het pestgedrag af, maar kijkt positief naar de persoon van de pester. Zijn aandacht gaat uit naar alle drie de partijen. Het is belangrijk dat hij zijn eigen daderschap, slachtofferschap en/of omstanderschap kent en erkent en dat hij stevig in zijn schoenen staat. Een docent/mentor die pestgedrag in zijn klas aan de orde wil stellen, verdient steun uit zijn omgeving. Dat moet hij wel zelf organiseren. Hij vraagt allereerst steun van de schoolleiding, daarnaast wellicht ook van collega's of een extern begeleider. Doet hij dat niet, dan houdt hij het pestsysteem mede in stand.

De ouders

Ook ouders spelen een rol in pestproblematiek. Soms wordt een leerling dader of slachtoffer vanuit een (onbewuste) loyaliteit met één van zijn ouders, die vroeger ook pester of gepeste was.

Soms stimuleren ouders hun gepeste kind om terug te slaan, maar hiermee versterken zij het slachtofferschap. En benaderen zij hun kind als 'zielig', dan heeft dit hetzelfde effect. Ouders van pesters willen het pestgedrag van hun kind vaak niet onder ogen zien en steunen hun kind wanneer het wordt beticht van pesten.

Wanneer ouders zelfstandig en geïsoleerd actie ondernemen, bijvoorbeeld door contact op te nemen met de ouders van de dader/het slachtoffer, leidt dit vaak tot verheviging van het pesten. Het is noodzakelijk dat ouders en docent/mentor met elkaar overleggen. Wanneer een docent/mentor erkent dat er een pestprobleem is in zijn klas, erkent dat alle partijen – inclusief zichzelf – hierin een aandeel hebben en samen met de ouders actie onderneemt, is er een kans op een goede afloop.

4 Aanpak pestproblematiek

De schoolcultuur of het klassenklimaat heeft invloed op pestgedrag. In een klimaat waar duidelijke omgangsvormen en schoolregels gelden, waarin veel positieve aandacht is voor de leerlingen en waarin leerlingen gelegenheid krijgen om teleurstellingen of frustraties op normale wijze te uiten, is de kans kleiner dat er pestgedrag ontstaat. Leerlingen hebben baat bij een klimaat waarin er duidelijke grenzen zijn (dat biedt veiligheid) en waarin tegelijkertijd ruimte is voor ontplooiing, voor fouten en voor experimenten. Het is van groot belang dat de school een actief anti-pestbeleid voert. Hierin is met name aandacht voor de preventie van pestgedrag. Daarnaast stelt de school een duidelijk protocol op, waarin is aangegeven hoe te handelen bij pesten.

Preventief werken

Preventief werken betekent dat er bewust aandacht wordt besteed aan sociale veiligheid. Docenten en mentoren kunnen hiertoe een scala aan mogelijkheden en hulpmiddelen inzetten. Bijvoorbeeld:

- Iedere klas stelt aan het begin van het schooljaar een lijst op met gedragsregels. Het is van wezenlijk belang dat de klas deze zelf formuleert en dat de regels in positieve bewoordingen (dus geen 'verboden') worden geformuleerd. De lijst wordt besproken door de mentor tijdens de kennismakingsavond tussen de mentor en de ouders.
- Iedere mentorles start in een kring. De mentor vraagt aan iedereen om kort (in één zin) antwoord te geven op een persoonlijke vraag (bijvoorbeeld: wat was je leukste vakantie-ervaring?). Zo leren de leerlingen elkaar kennen en neemt de onderlinge vertrouwdheid toe.
- In de lessen Informatiekunde wordt aandacht besteed aan gedragsregels op het internet.
- Een theatergroep brengt op indringende wijze de pestthematiek in beeld, inclusief de onderliggende gevoelens en gedachten van de verschillende partijen.

Pesten moet stoppen

Als er ondanks de preventieve maatregelen wordt gepest, dan dienen we in te grijpen. Krachtig, effectief en doeltreffend. Alle partijen worden hierbij betrokken.

Het pestprotocol wordt in werking gesteld.

Bronnen en meer informatie:

www.NOMC.cyberpesten.nl

www.ppsi.nl

www.schoolenveiligheid.nl

www.pestenslaf.nl

www.pestweb.nl

Bijlage   Anti-pestprotocol

In onderstaand **anti-pestprotocol** is sprake van een integrale aanpak van de pestproblematiek. Afhankelijk van de situatie worden de hieronder genoemde stappen of een deel van de genoemde stappen doorlopen.

1. Gesprek met de gepeste leerling (door de mentor)

- Erken de klacht van de leerling.
- Laat de gepeste leerling zijn verhaal doen en vraag goed door naar eventuele motieven.
- Vraag of het pesten op school is gebeurd.
- Ingeval van cyberpesten:
  1. Informeer bij systeembeheer en/of mediatheek of te achterhalen is wanneer de dader ingelogd was.
  2. Schakel zo nodig de mediacoach in i.v.m. tips aan de leerling om de pester te blokkeren en te verwijderen, bijv. bij MSN.

(overigens is het ook belangrijk dat de gepeste leerling een printje maakt van de gesprekken op MSN, dit kan mogelijk als bewijsmateriaal dienen.)

NB. Indien iemand anders dan de mentor (bijvoorbeeld de vertrouwenspersoon of zorgcoördinator) het eerste gesprek met de gepeste leerling gehad heeft, wordt de mentor van de gepeste leerling ingelicht. De mentor neemt het over. Docenten en andere medewerkers geven vermoeden van pesten door aan de mentor. De mentor onderneemt actie.

2. Gesprek met de pestende leerling(en) (door mentor en/of kernteamleider)

- Luister goed naar de kant van het verhaal van deze leerling(en).
- Ga in op wat er speelt/gespeeld heeft en vraag door.
- Wijs op de schoolregels en wat de mogelijke gevolgen kunnen zijn voor de gepeste leerling.
- Leg de leerling uit dat hij zich schuldig gemaakt heeft aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is. Met in sommige gevallen strafrechtelijke consequenties.

3. Gesprek(ken) met ouders van zowel de gepeste leerling als de pestende leerling(en) (door mentor en/of kernteamleider)

- Licht de ouders in en wees duidelijk over de aanpak die op school gehanteerd wordt.
- Vraag hen of ze de signalen herkennen. Als ze niet weten wat de signalen zijn, geef hen dan hierover informatie.
- Informeer de ouders over schriftelijke afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt n.a.v. de gevoerde gesprekken en vertel hen welke maatregelen ze kunnen nemen.
- Verwijs de ouders door naar www.pestweb.nl of het gratis telefoonnummer 0800-5010.
- Vraag zo nodig advies aan deskundigen (bijvoorbeeld de zorgcoördinator of vertrouwenspersonen).

4. Gesprek met de klas (door de mentor)

- De mentor wijst de leerlingen in de klas op hun rol of aandeel in het pesten. In eerste instantie zijn de gepeste leerling en de pestende leerlingen hier niet bij.
- De feiten worden genoemd. De klas mag reageren.
- Belangrijk is dat de mentor loyaal is naar zowel de gepeste leerling, als de pestende leerling als naar de klas.

5. Tweede gesprek met gepeste leerling (door de mentor)

- De mentor stimuleert de gepeste leerling om autonomiebevorderende hulp te zoeken, zoals een training sociale vaardigheden of een cursus zelfverdediging.
- De gepeste leerling moet een positiever zelfbeeld ontwikkelen, mogelijk deels buiten de school. Het is van belang dat het slachtoffer, zonder schuldgevoel, zijn eigen aandeel in de pestproblematiek onder ogen leert zien.

6. Gesprek met de gepeste leerling en de pestende leerling (door mentor en/of kernteamleider)

- Het is van belang dat in dit gesprek wordt benoemd waar het echt om gaat: de angst van de gepeste leerlingen en de gevoelens van onvrede van de pestende leerling.
- Mogelijk kan dit niet meteen in een eerste gesprek en moet op korte termijn een tweede gesprek worden gearrangeerd.
- De confrontatie is pas klaar als de pestende leerlingen en de gepeste leerling elkaar (spontaan en gemeend) een hand geven of zich op een andere manier met elkaar verzoenen.
- Beide partijen verlaten met opgeheven hoofd het gesprek. De pestende leerling is dus niet de zondebok.

7. Tweede gesprek met de klas (door mentor)

- Het tweede klassengesprek wordt gevoerd in aanwezigheid van zowel de ex-pester als het ex-slachtoffer. Alle partijen vertellen aan elkaar wat ze over zichzelf hebben ontdekt. Er wordt afgesproken hoe dit kan worden voorkomen en wat te doen als het weer de kop opsteekt.

8. Afronding (door mentor)

- Na signalering dat het pesten is gestopt checkt de mentor dit bij de ouders.
- De mentor informeert ook de kernteamleider over het voorval en de gemaakte afspraken.
- De mentor registreert dit in Magister.
- In het team worden actieplannen opgesteld om herhaling te voorkomen.

9. Nazorg (door mentor)

- Voorlopig blijven volgen van de leerlingen.
- Vraag de gepeste leerling hoe het met hem/haar gaat. Doe dit systematisch: bijv. na twee dagen, een week. Let erop dat dit gebeurt in een veilige omgeving.
- Vraag ook de pestende leerling hoe het met hem/haar gaat.

10. Maatregelen bij blijvend pestgedrag of herhaling

- Er vindt een gesprek plaats tussen kernteamleider, mentor en ouders van de pestende leerling. Na afloop worden er afspraken gemaakt. De mentor maakt van dit gesprek een verslag.
- Is er geen overeenstemming bereikt in het gesprek dan neemt de directie een besluit over de vervolgstappen. De ouders worden binnen een week hierover op de hoogte gesteld.
- Bij aanhoudend ongewenst gedrag kan de directie besluiten tot bijvoorbeeld een (tijdelijke) schorsing van de leerling.